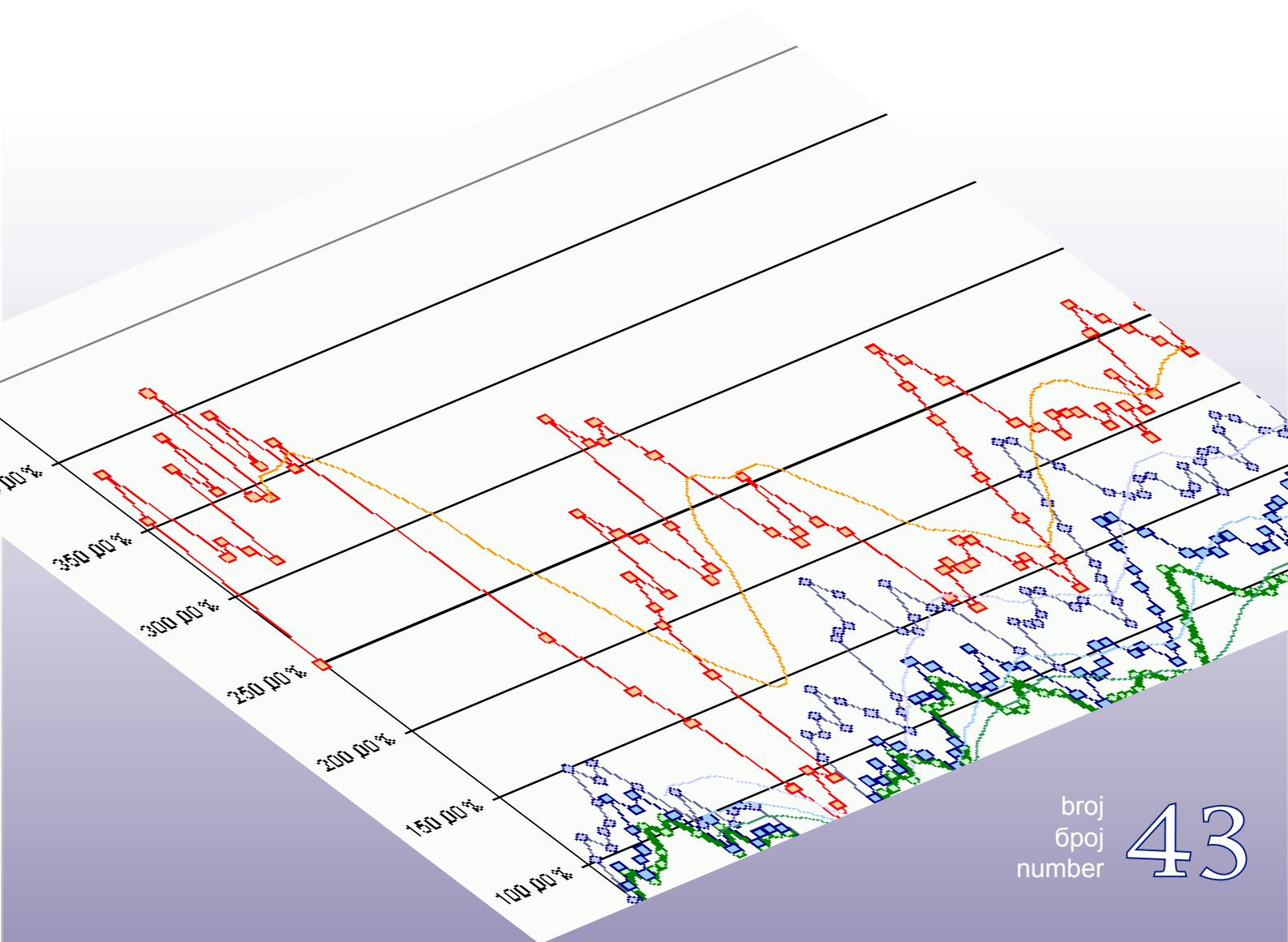

Macroeconomic Unit of the Governing Board of the Indirect Tax Authority

Oma Bilten

broj
број
number

43

Uz ovaj broj

U posljednjih nekoliko godina visinu naplaćenih prihoda od neizravnih poreza određivali su različiti faktori. U 2005.god. spajanje carinskih uprava, uvođenje jedinstvenog računa i uspostava UIO, uz promjene u fiskalnoj politici (jedinstveno zakonodavstvo na nivou BiH u sferi neizravnih poreza i povećanje stopa trošarina) doveli su do rasta neizravnih poreza. Uvođenje PDV-a je doprinijelo sustavnom uređenju oporezivanja potrošnje i smanjenju sive ekonomije. Značajke sistema PDV-a, poput jedne stope i ograničenog opsega oslobađanja, uz jedinstveno administriranje doprinijeli su enormnom rastu prihoda. Određena prelazna zakonska rješenja, poput suspenzije povrata obveznicima koji nisu izvoznici uz fiksnu stopu izdvajanja u rezerve na jedinstvenom računu, prolongirala su jednokratne efekte uvođenja PDV-a i na početak 2007.g. Kraj 2007.g. bio je obilježen nadolazećom „krizom rezervi“ koja se u punoj mjeri ispoljila početkom 2008.g. Sve to u izvjesnoj mjeri umanjuje stupanj uporedivosti vremenskih serija u tom periodu.

Turbulentna kretanja na globalnom planu u 2008.g. u velikoj mjeri su utjecala na naplatu prihoda od neizravnih poreza u Bosni i Hercegovini u 2008.g. Pored globalnih kretanja, koja su van domašaja domaćih kreatora ekonomske politike, na naplatu neizravnih poreza je djelimično utjecalo i potpisivanje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP). Potpisivanje SSP-a se očekivalo još prije dvije-tri godine, tako da su očekivani i negativni efekti po prihode od carina.

Kretanja na svjetskom tržištu su se na različit način odrazila na naplatu neizravnih poreza. Prvi kvartal donio je nastavak trenda rasta prihoda iz prethodnog četvrtog kvartala. Drugi, a pogotovo treći kvartal, donijeli su enorman rast cijena nafte, sirovina i hrane na svjetskom tržištu i time rast svih prihoda koji se obračunavaju na vrijednost (PDV-e, carina). Treći kvartal je donio i primjenu Sporazuma sa EU, a četvrti kvartal je donio financijsku krizu i početak recesije u velikom broju zemalja. Pokazatelji o naplaćenim prihodima krajem 2008.g. pokazuju da se financijska kriza polako prenosi i na gospodarske subjekte u BiH.

dr.sc. Dinka Antić
šef Odjela

Sadržaj:

Naplata neizravnih poreza u 2008. godini	2
Predstavljanje glavnih nalaza studije `Transition Report 2008 – Growth in transition` Evropske banke za obnovu i razvitak za Bosnu i Hercegovinu	9
Robna razmjena u periodu siječanj-prosinac 2008.godine	12
Konsolidirana izvješća	19

tehnička obrada : Sulejman Hasanović, IT suradnik
prevod : Edin Smailhodžić

Naplata prihoda od neizravnih poreza u 2008.g.

(pripremila: dr.sc. Dinka Antić)

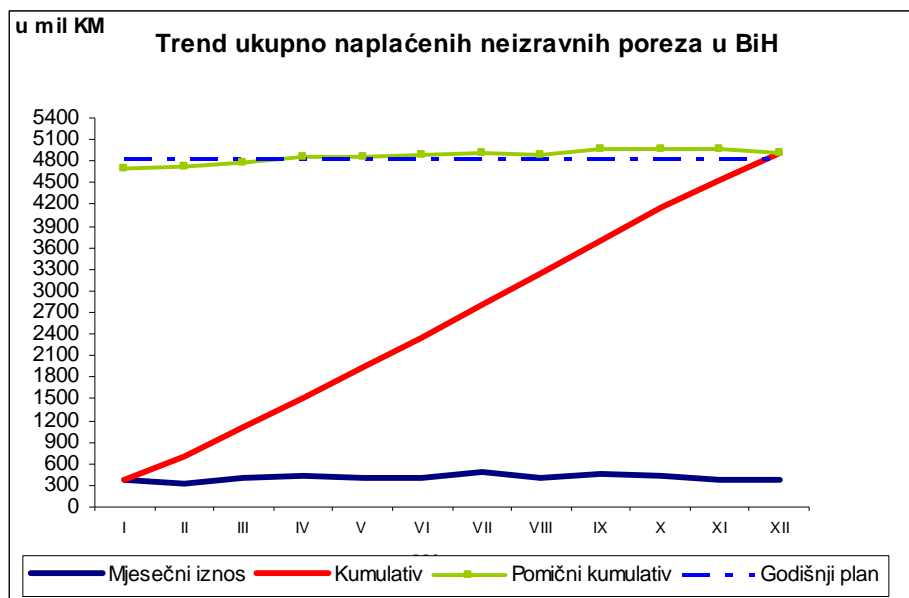
A. Metodologija

Naplata neizravnih poreza u prošloj godini možemo analizirati na uobičajeni način poredeći mjesečna, kvartalna i godišnja izvršenja u dvije ili više godina. Međutim, s obzirom na kumulativni efekat faktora koji su utjecali na naplatu ukupnih i pojedinih vrsta neizravnih poreza opredijelili smo se za tri analitička pristupa:

- trend u naplati ukupnih neizravnih poreza i prihoda od PDV-a (koji imaju najveći udio u ukupno naplaćenim приходima) može se sagledati u najboljoj mjeri ukoliko prošlu godinu možemo podijeliti u tri perioda, gdje prvi i treći period odgovaraju prvom i četvrtom kalendarskom kvartalu, a drugi period pokriva drugi i treći kalendarski kvartal;
- s obzirom na početak primjene Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju sa EU 1.7.2008.g. kako bi sagledali prve efekte njegove primjene naplatu carinskih prihoda promatraćemo i na nivou polugođa;
- prihodi od trošarina, budući da su uglavnom determinirani potrošnjom (u slučaju BiH uvozom) naftnih derivata, posmatraćemo na nivou kvartala.

B. Ukupna naplata neizravnih poreza

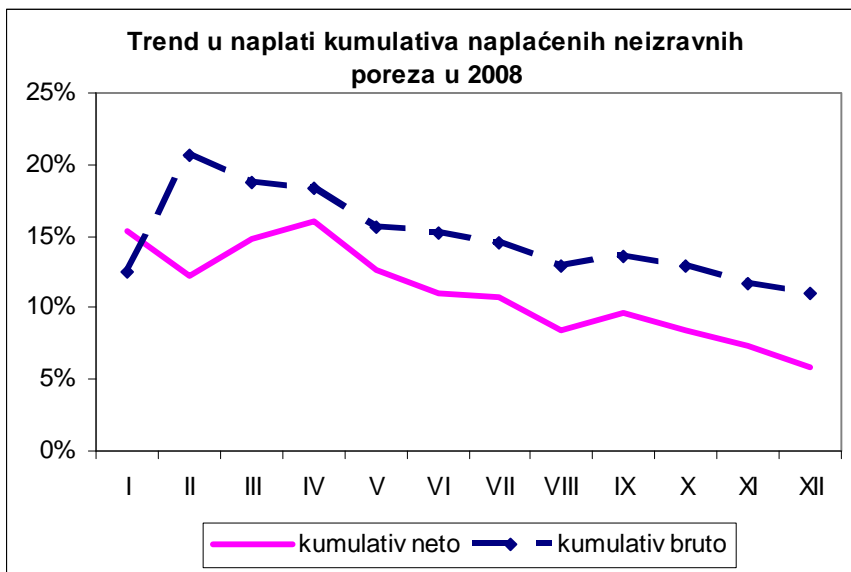
U 2008.g. Uprava za neizravno oporezivanje (UNO) je naplatila ukupno 4,926 mlrd KM neizravnih poreza u neto iznosu po odbitku povrata PDV-a i ostalih neizravnih poreza ili 6,13% više nego u istom periodu 2007.godine. U tom iznosu sadržani su i prihodi u visini od 16,5 mil KM koji su ostali neusklađeni na dan 31.12.2008.g.¹ Uključujući i neusklađene prihode plan naplate indirektnih poreza za 2008.g. je premašen za 1,99% (Grafikon 1).

Grafikon 1

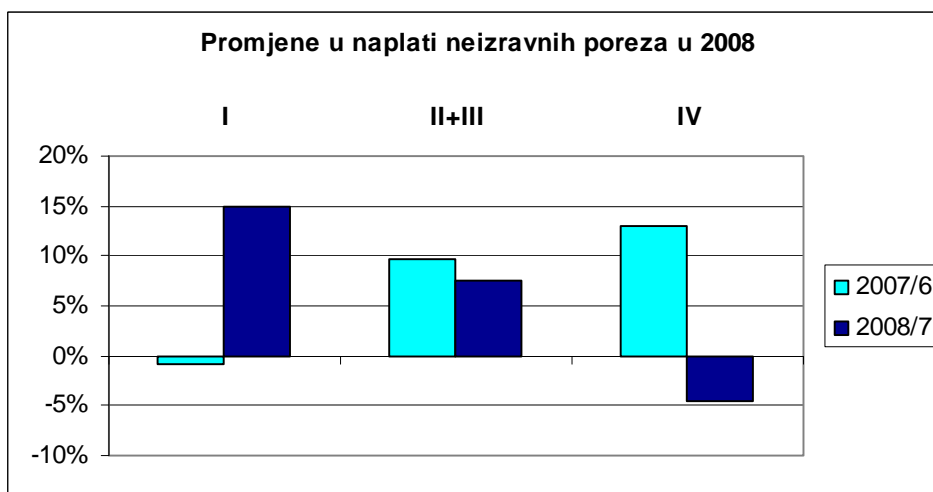
Analizirajući mjesečne podatke o naplati primjećuje se silazni trend u drugoj polovici 2008.g. (Grafikon 2).

¹ Neusklađeni prihodi podrazumijevaju prihode kod kojih ne mogu dovesti u vezu analitika uplata (jedinствени račun) i analitičke evidencije obveznika u modulima IT sistema UIO (PDV, carine, akcize).

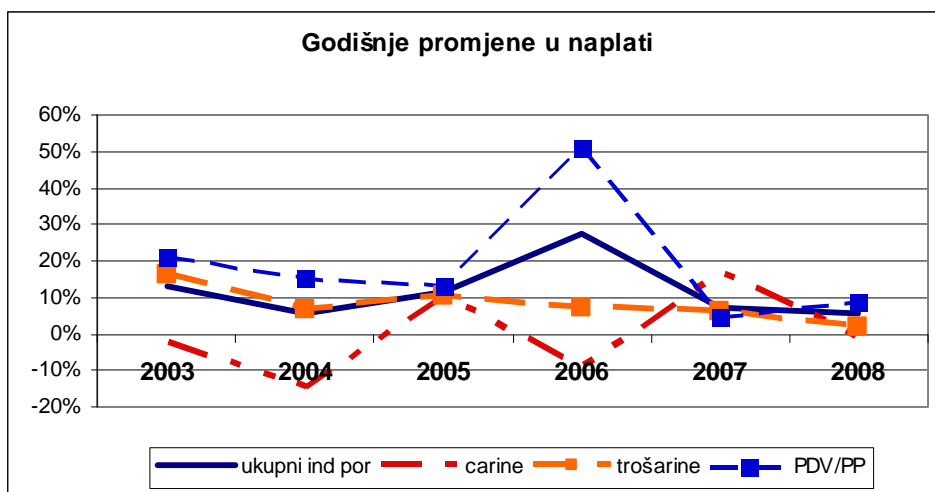
Grafikon 2

Dapače, u četvrtom kvartalu 2008.g. naplata je bila ispod naplate u istom kvartalu 2007.g. Glavne razloge nalazimo u neizravnim posljedicama globalne financijske krize koji su se prenijeli na poslovanje BH kompanija i na potrošnju građanstva (Grafikon 3).

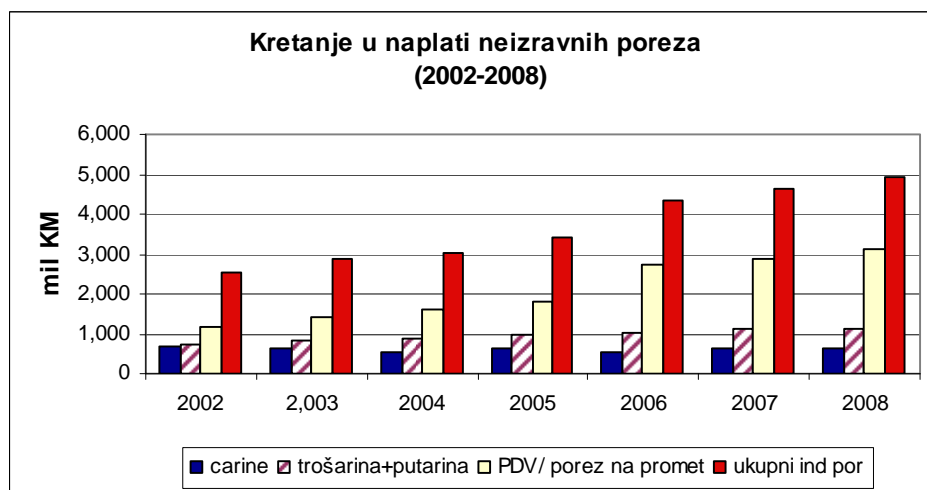

Grafikon 3

Nakon enormnog rasta prihoda u 2006., te potom u 2007.g., primjećuje se značajno usporavanje u 2008.g., koje je dijelom i očekivano. Sustav PDV-a iz početne faze prelazi u drugu fazu „zrelosti“ (Grafikon 4) koju karakterizira usporeni rast, veći povrati uvjetovani poreznim prevarama i pojava dugova. Međutim, usporavanje je dodatno pojačano djelovanjem eksternih efekata i smanjenjem prihoda po osnovu primjene Sporazuma sa EU.

Grafikon 4

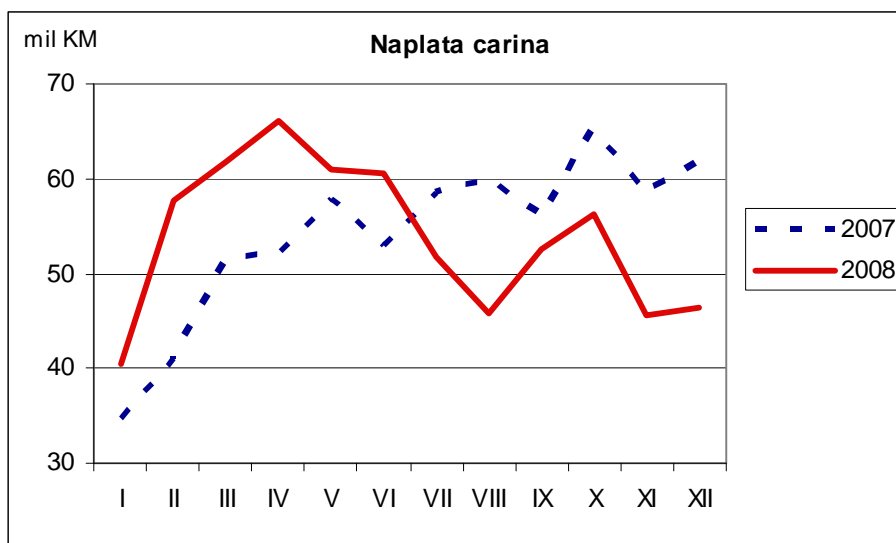

Grafikon 5

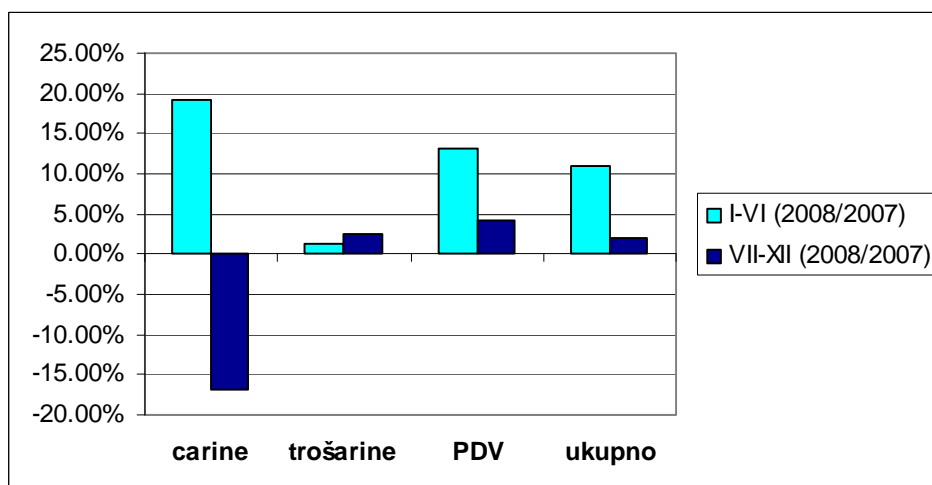
C. Naplata neizravnih poreza po vrstama

i. Carine i carinske dažbine

Rast cijena na svjetskom tržištu u prvoj polovici godine je doveo do snažnog rasta uvoza BiH, a time je utjecao i na porast prihoda od uvoza (carina i PDV-a). Primjena SSP je dovela do pada prihoda od carina u drugom polugođu, koji je značajan u usporedbi sa rastom u prvom polugođu. (Grafikoni 6 i 7).

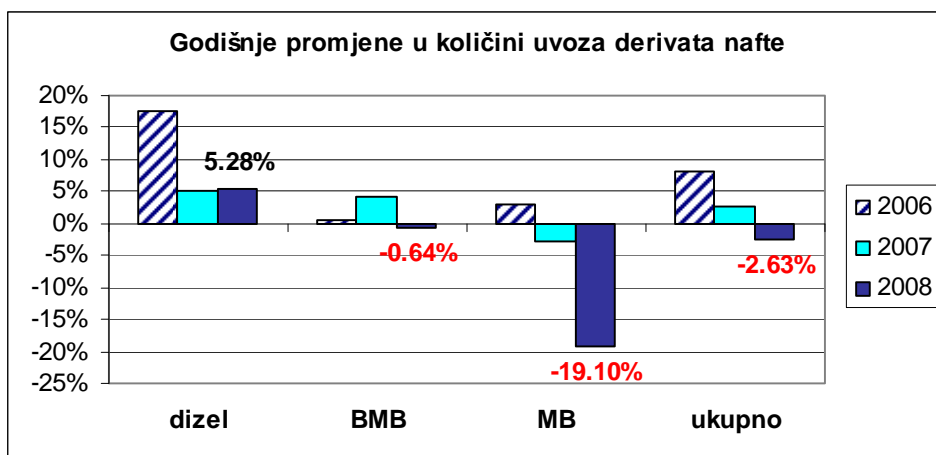
Grafikon 6

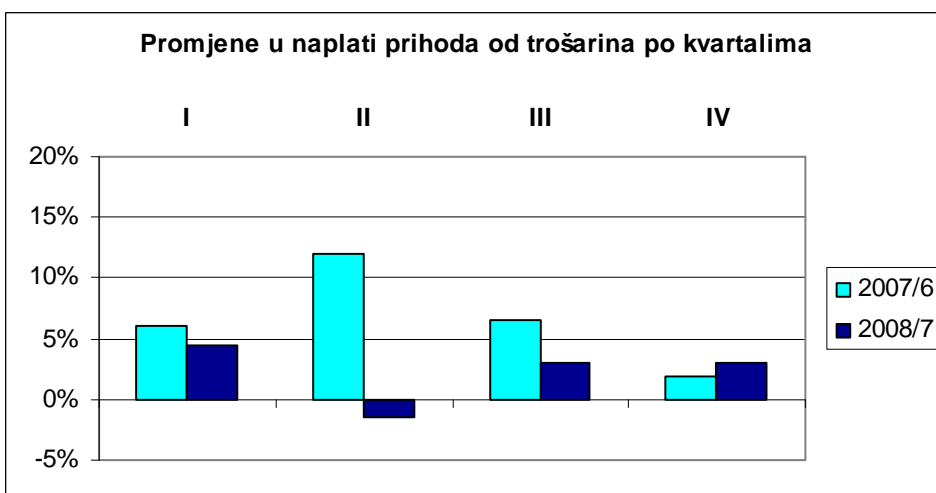
Grafikon 7

ii. Trošarine i putarina

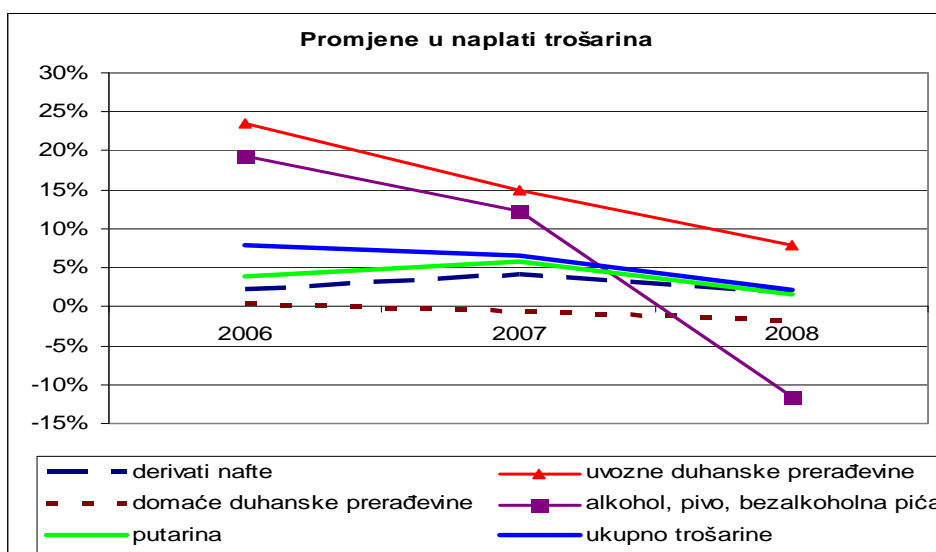
Analizirajući naplatu prihoda od trošarina na kvartalnoj osnovi uočavamo djelovanje globalnih poremećaja. Prihodi od trošarina su u najvećem stepenu determinirani potrošnjom derivata nafte. Porast cijena nafte na svjetskom tržištu doveo je do smanjenja potrošnje derivata u BiH, pogotovu benzina. To se odrazilo i na prihode od trošarina i putarina, pogotovo u drugom kvartalu. Četvrti kvartal je donio smanjenje cijena derivata, što je u određenoj mjeri podstaknulo uvoz i potrošnju, a time i pozitivno utjecalo na naplatu prihoda (Grafikon 7), ali je ipak bilo nedovoljno da bi se postigao značajniji rast (Grafikon 8). Poredeći sa 2007.g. kod svih vrsta trošarinskih proizvoda naplaćeno je manje prihoda od trošarina (Grafikon 9).

Grafikon 8

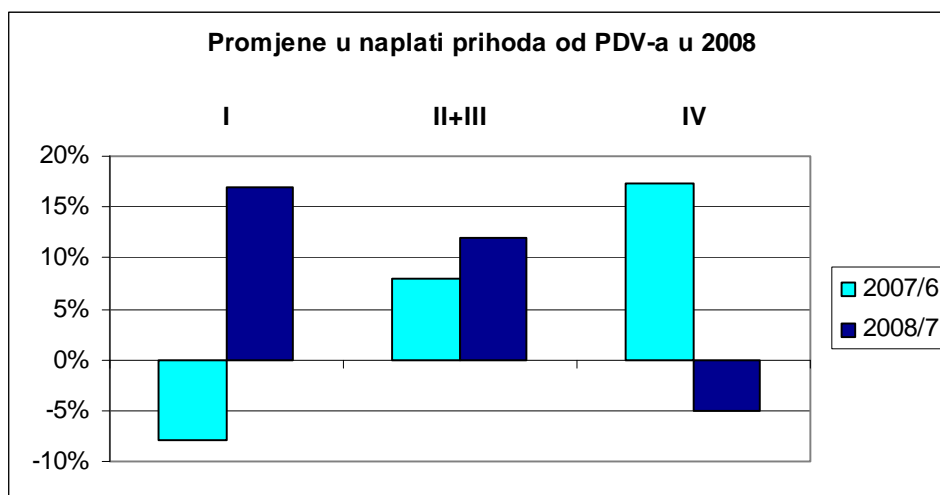
Grafikon 9

Grafikon 10

iii. PDV

Primijenili smo grupiranje II i III kvartala kako bismo istaknuli shemu naplate PDV-a u 2008.g. Za razliku od prihoda od trošarina nagli rast cijena na svjetskom tržištu doveo je do snažnog rasta prihoda od PDV-a u prvom kvartalu, ali smanjenjem uvoza određenih proizvoda (npr. derivata nafte) i ukidanjem carina na određene proizvode na temelju Sporazuma sa EU došlo je do usporavanja, da bi, u konačnici, u četvrtom kvartalu neto prihodi bili niži nego u istom kvartalu 2007.

Grafikon 11

Pored globalnih faktora na oscilacije u naplati PDV-a utjecali su i povrati PDV-a i ostalih neizravnih poreza koji su u prva tri kvartala u odnosu na iste kvartale 2007.g. bili veći u prosjeku za 43,5%, a u posljednjem kvartalu za 69%. Međutim, ni zadržavanje tempa povrata u posljednjem kvartalu na nivou prosjeka iz prva tri kvartala ne bi u velikoj mjeri kompenziralo slabiju naplatu prihoda od PDV-a koja je rezultat djelovanja globalnih faktora na nivo gospodarske aktivnosti i potrošnje u BiH.

U sljedećoj tabeli data je stopa povrata PDV-a u odnosu na bruto naplaćeno PDV, te % povrata svih neizravnih poreza u odnosu na bruto naplaćene neizravne poreze. Zamijetan je trend povećanja, iako još uvijek ispod prosjeka razvijenih zemalja, mada treba imati u vidu da i značajke sistema PDV-a mogu da u određenoj mjeri determiniraju stupanj povrata.

	2006	2007	2008
% povrata PDV	12.13%	17.71%	22.97%
% ukupnih povrata	7.87%	11.83%	16.02%

*** Nova knjiga ***

“Makroekonomska stabilnost i fiskalni federalizam u Bosni i Hercegovini”

autor:

dr.sc. Dinka Antić

šef Odjeljenja za makroekonomsku analizu
UO UIO

recenzenti:

prof. dr. Rajko Tomaš
redovni profesor Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Banjaluci

prof. dr. Boško Živković
redovni profesor Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Beogradu

izdavač:

FIRCON d.o.o., Mostar

350 stranica
250x210 mm, tvrdi uvez

Narudžbe:

FIRCON d.o.o.
Kneza Višeslava 77a
88000 Mostar
tel/fax: 036/333-065
e-mail: rif-hb@tel.net.ba
www.fircon.biz

Informacije o knjizi:

tel/fax: 051/335-350
e-mail: dinka.antic@uino.gov.ba

Aktuelno: Predstavljanje glavnih nalaza studije `Transition Report 2008 – Growth in transition` Evropske banke za obnovu i razvitak za Bosnu i Hercegovinu

(Pripremio: Aleksandar Eskic, makroekonomista u Odjeljenju)

Predstavnicima Evropske banke za obnovu i razvoj predstavili su studiju `Transition Report 2008 – Growth in transition` krajem siječnja tekuće godine. Bilo je zanimljivo čuti procjene i prognoze njihovih stručnjaka koje se odnose na osnovne makroekonomske pokazatelje za Bosnu i Hercegovinu. To je bila i prilika da se uporede njihove procjene sa procjenama konstatovanim u osnovnim dokumentima ekonomske, financijske i fiskalne politike koje su izradili kako entiteti tako i državne institucije. Osnovne poruke ove studije su:

1. **Gospodarski rast u Bosni i Hercegovini smanjit će se na 1.5% u 2009**
2. **EBRD je smanjila svoje procjene gospodarskog rasta za 2009 godinu**, odražavajući izgleda za produblivanje recesije u razvijenim zemljama, i brže od očekivanog usporavanja gospodarskih aktivnosti u regionu u posljednjim mjesecima 2008. godine
3. **EBRD sada očekuje prosječni rast za 2009 od 0.1% u 30 zemalja u kojima Banka posluje**, u odnosu na raniju procjenu rasta od 2.5% koja je bila bazirana na pojedinačnim procjenama po zemljama izrađenim u studenom prošle godine. Procjenjuje se da je u regiji ostvaren rast od 4.8% u 2008, u odnosu na procjene iz studenog prošle godine da će rast biti 6.3%.
4. **Glavni ekonomist Erik Berglof je rekao `EBRD region osjeća puni utjecaj globalnog usporavanja, prvenstveno zbog sve veće integracije regiona u globalno gospodarstvo`**. On je dodao `Sposobnost ovih zemalja da se dugoročno odupru ovako snažnim potresima izvana prije svega će ovisiti o brzini oporavka svjetskog gospodarstva, te o kombiniranim naporima pojedinačnih vlada i Međunarodnih financijskih institucija, uključujući EBRD, da zaštite financijske sustave u regionu, kao i o podršci inozemnih banaka njihovim istočnim bankama-kćerkama. Bez obzira na niže kratkoročne procjene rasta, srednjoročna i dugoročna očekivanja ukazuju na preokret, moguće već početkom iduće godine`. Gospodin Berglof je naveo da su gospodarski temelji u cijelom regionu ojačali tokom protekle decenije, utirući put oživljavanju gospodarskog zamaha nakon što oslabi trend globalnog usporavanja.
5. **Očekivanja su da će jugoistočna Europa ove godine ostvariti rast od 1.5%**, što predstavlja nagli pad u odnosu na 7.3% što je bila procjena za 2008. Pozitivan rast u ovim zemljama je rezultat još uvijek snažne domaće potrošnje, i u nekim slučajevima nižeg nivoa financijske integracije, međutim i dalje postoji veliki rizik još bržeg usporavanja.
6. **Očekuje se da će rast u Bosni i Hercegovini pasti na 6.0% u 2008 sa 6.7% u 2007, a za 2009 se očekuje dalje smanjenje rasta na 1.5%**. Najnoviji događaji nakon završetka Izvješća ukazuju na dalje pogoršanje gospodarskih uvjeta što znatno povećava rizik da će rast ove godine biti još sporiji od predviđenog
7. **Peter Sanfey, EBRD ekonomist zadužen za jugoistočnu Europu rekao je `Mi smo uvjereni u srednjoročnu perspektivu rasta za Bosnu i Hercegovinu**, ali pred vlastima su još uvijek brojni reformski zadaci kao što su reforma javne uprave, poboljšanje poslovne klime i održavanje makroekonomske stabilnosti`.
8. **I pored toga što se za gotovo cijeli EBRD region predviđa minimalan rast**, EBRD ove godine očekuje da će doći do kontrakcije gospodarstava u Ukrajini, Mađarskoj i tri baltičke zemlje. Očekuje se smanjenje ukrajinskog gospodarstva za 5%, mađarskog za 2%, i smanjenja od 3.5% u Estoniji, 5% u Latviji i 2.5% u Litvaniji.

Opća zapažanja

Zemlje u tranziciji imale su snažan gospodarski rast u 2007, ali je onda došlo do usporenja u 2008 i region sve više osjeća efekte globalne financijske krize. Ipak, tržišno orijentisane reforme nastavile su da se odvijaju u većini zemalja. Posmatrajući tranzicionu regiju kao cjelinu, prosječna

ocjena indikatora uspješnosti tranzicije se povećala u odnosu na prošlu godinu, sa značajnim povećanjem u jugoistočnoj Europi. Izvješće nalazi jaku vezu između napretka u tranziciji i gospodarskog rasta, ali mnoge zemlje tek trebaju da otpočnu sa fundamentalnim strukturnim reformama.

Očekuje se da dođe do smanjenja prosječne stope rasta u 2008 za više od 1%, kao i da se nastavi taj pad tokom 2009 za oko 3%. Kriza globalne likvidnosti imala je ograničen utjecaj do sredine 2008, ali od listopada 2008 bilo je jasno da se era kreditne ekspanzije, koja je bila značajna u prethodnim godinama, bliži kraju. Inflatorni pritisci koji su se pojavili širom regiona počeli su da opadaju. Povjerenje investitora je oslabilo i nivo izravnih stranih investicija ove i slijedeće godine bit će značajno ispod nivoa viđenog u 2007.

Inflacija, koja je narasla na dvocifren nivo u mnogim zemljama u prvoj polovici 2008, nastavlja da predstavlja prijetnju makroekonomskoj stabilnosti i održivom rastu. Rastuća inflacija djelimično reflektuje povećane globalne cijene hrane i energije, ali takođe može da bude uzrokovana ograničenjima regionalnog tržišta rada. Domaće monetarne i fiskalne politike predstavljale su važan faktor; zemlje sa strategijom ciljane inflacije i fleksibilnog deviznog kursa podnijele su bolje teret od onih koje su imale fiksni kurs.

Previranja na finansijskim tržištima zadnjih godinu dana imaju rastući nepovoljan efekat na tranzicione zemlje. Većina domaćih i inozemnih banaka koje posluju u regionu ostaju podložne uvećanom gubitku povjerenja i likvidnosti koja je prohujala finansijskim tržištima i dovela solventnost ovih kuća u opasnost. Kriza je već imala negativan efekat u pogledu pristupa inozemnim tržištima kapitala što je dovelo smanjenja obima dotoka kapitala u region, kraće rokove dospelja i povećane premije na rizik. Sindicirano pozajmljivanje od strane međunarodnih banaka je takođe opalo u svim tranzicionim podregionima u prvoj polovini 2008 poredeći to sa prethodnom godinom. Dok je privremeno obuzdavanje kreditne ekspanzije dobrodošlo u mnogim tranzicijskim zemljama, oštar pad u smislu dostupnosti kredita može prouzročiti značajan rizik po regionalni potencijal rasta.

Ukupni učinak finansijskih previranja zavisiće od ponašanja banaka roditelja i direktnih stranih investicija u narednoj godini. U srednjoj i istočnoj Europi, kao i baltičkim državama i jugoistočnoj Europi, gdje dominiraju inozemne banke, podrška banaka roditelja najvjerojatnije biće smanjena dok se bilance i adekvatnost kapitala bude testirala na tržištu.

Unaprijeđenje i očuvanje potencijala rasta na dugi rok ostaje glavni izazov za region u tranziciji. Sada je široko prihvaćena teza da je ključna sposobnost gospodarstva da inovira – bilo imitiranjem postojeće tehnologije ili pronalaženjem novih – promocija konkurentnosti i podizanje kvaliteta obrazovanja su osnovne pretpostavke koje vode ostvarenju ovog cilja.

Ako države idu ka održavanjem visokih stopa rasta učinkovitosti, one će morati da omoguće tržišnu konkurenciju proizvoda uklanjajući barijere za ulazak i promet kao i podržavanjem agencija za unaprijeđenje konkurentnosti. U isto vrijeme, vlade tranzicionih zemalja moraće da investiraju u kvalitetno obrazovanje na svim nivoima kako bi se osiguralo da radne sposobnosti odgovaraju evlouranim tehnološkim zahtjevima njihovih gospodarstava. Više obrazovano i obučeno stanovništvo biće, po definiciji, bolje u stanju da se prilagodi i doprinese rastu i inovacijama. Komplementaran izazov biće da se poboljša praćenje i vrednovanje sistema u cilju povećanja učinkovitosti investicija u obrazovanje.

I dok se mnoge zemlje u tranziciji suočavaju sa makroekonomskom situacijom koja ostavlja ograničen prostor za povećanu potrošnju za obrazovanje, postoji mogućnost za mijenjanje ukupne kompozicije trošenja tako da obrazovanje dobije veću pažnju i sredstva. Dodatno, rastuća uloga

privatnog sektora u podizanju nivoa obuke i sticanja vještina biće osnažena ako se poboljša pristup financijskim sredstvima.

Velik broj tranzicijskih zemalja počeli su kreirati različite forme industrijskih politika. One rade ovo u uvjerenju da manjkavosti tržišta i ostali faktori opravdavaju intervencije vlasti kako bi unaprijedili učinkovitost kompanija i sektora, kao i postizanje strukturne promjene koje dinamičnije i učinkovitije aktivnosti zahtijevaju. I to uprkos činjenici da je industrijska politika imala povijest sa promjenjivim uspjehom. Izazov za zemlje nije samo da identifikuju određena tržišta koja određena industrijska politika nastoji da specijalizuje, ali isto tako odgovarajuće instrumente koji trebaju biti raspoređeni.

Industrijska politika može biti horizontalna – utičući na poslovno okruženje u kojem firme i industrije rade – ili vertikalno ciljajući na točno određene kompanije, sektore ili industrije. Postoji relativno malo neslaganja oko uloge horizontalne politike ali iskustva sa vertikalnim intervencijama su raznolika. Ovi zahvati trebaju biti pažljivo dizajnirani kako bi se izbjegle zamke koje slaba institucionalna okruženja kao i loše upravljanje predstavljaju.

Postoji, takođe, nekoliko područja u kojima selektivne intervencije vlade mogu biti garantovane – posebno u financijama za inovativne aktivnosti, pomoć u formiranju aglomerata ili klastera gospodarske aktivnosti, i izgradnju ključnih sposobnosti da zemlja diversifikuje i unaprijedi kvalitet svojih proizvoda. Prilikom dizajniranja intervencija u ovim područjima, prioritet treba biti dat aktivnostima koje, koliko god je to moguće, su predmet disciplinama od tržišne konkurencije i gdje učešće privatnog sektora – na primjer kroz sufinansiranje – može biti uspostavljeno. Iskustvo nalaže da ciljanje određenih proizvoda ili sektora treba izbjegavati.

Bosna i Hercegovina

Javne institucije ostaju neučinkovite i glomazne, i do sada je jako malo urađeno u pogledu ustavnih reformi. Otključavanje ovog procesa je vitalno za `aerodinamičniju` državu, dugoročan prosperitet i socijalnu koheziju.

Kvalitet poslovnog okruženja se popravlja ali ostaje jedan od najproblematičnijih u regionu. Daljnji naponi su potrebni kako bi se savladala birokratija, uključujući pojednostavljenje procedura za registraciju poduzeća i pribavljanje dozvola, kao i smanjenje sitne korupcije.

Gospodarstvo nastavlja da raste ali fiskalne performanse su se pogoršale u zadnjih godinu dana, posebno u FBiH, koja se suočava sa problemom likvidnosti. Okvir za bolje koordinisan pristup fiskalnoj politici je tu ali ostaje da se u potpunosti primjeni.

Napredak u domeni strukturalnih reformi

Bosna i Hercegovina je napravila napredak u zadnjih godinu dana u smislu učvršćivanja formalnih veza sa Europskom Unijom kao i integrisanjem u regionalne trgovinske strukture, ali ozbiljni izazovi tek predstoje kako bi se učinili pomaci u ovim područjima u budućnosti. Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju je iniciran u prosincu 2007 i potpisan u lipnju 2008, što je bilo praćeno obavezom vlasti oba entiteta da sprovedu reformu policije. Svjedoci smo da je jako malo urađeno u protekloj godini ka učinkovitijoj ustavnoj strukturi.

Bankarski sektor nastavio je da jača u BiH tokom 2007. Sredstva i kapital su značajno porasli u 2007 i nekoliko novih banaka je osnovano. Ipak, ukupna profitabilnost banaka je opala u prvom kvartalu 2008 i troškovi finacniranja su porasli. Entitetske agencije za bankarstvo još uvijek funkcioniraju neovisno ali su obje potpisale Memorandum o razumijevanju o koordinaciji sa Centralnom bankom. Dodatno, otpočele su sa supervizijom mikrokreditnih organizacija i lizing kuća, koje su značajno proširile svoje aktivnosti u zadnjih nekoliko godina.

Izgledi i rizici

Makroekonomski izgledi za Bosnu i Hercegovinu ostaju mahom povoljni, uz uslov očuvanja interne i regionalne stabilnosti. Godišnje stope rasta od oko 6% su ostvarive u srednjem roku, gdje su glavni pokretači jak privatni sektor i razvoj MSP sektora, iako više od polovine izvoza se realizuje u EU, usporavanje tamo bi moglo uticati na rast u BiH.

U svakom slučaju, ustavna reforma je vitalna, ne samo za političku budućnost zemlje, ali isto tako i za dugoročan gospodarski razvoj i prosperitet. Konačno, Bosna i Hercegovina ne može se efektivno kretati dalje prema Europskim integracijama bez stvaranja efikasnije države. U kratkom roku valutni odbor nastaviće da vodi obazrivu monetarnu politiku ali fiskalni pritisci će ostati veoma jaki; izlazak na kraj sa ovim zahtijevaće političko vođstvo i volju da se surađuje na različitim razinama vlasti. Uspostavljanje Fiskalnog vijeća, koje je održalo prvi sastanak u rujnu 2008, trebalo bi pomoći unaprijeđenju fiskalne koordinacije u cijeloj zemlji.

Robna razmjena u periodu siječanj-prosinac 2008. godine

(pripremili: Mirela Kadić i Edin Smailhodžić)

Analiza robne razmjene za period siječanj-prosinac 2008.godine predstavlja nastavak analiza objavljenih u prethodnim brojevima biltena Odjeljenja, kao i analizu prvih efekata potpisivanja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Za potrebe ove analize u razmatranje ćemo uzeti podatke za nekoliko prethodnih godina, točnije za 2006, 2007. i 2008.s tim da ćemo poseban naglasak staviti na posljednja dva kvartala tih godina.

Uvod

Pristupanje STO i EU predstavlja potpunu liberalizaciju i tržišno poslovanje, otvaranje gospodarstva slobodnoj konkurenciji, odnosno sprovođenje u djelo četiri slobode, slobodu kretanja roba, usluga, kapitala i ljudi. Ovaj proces podrazumijeva prestanak zaštitne politike kako u odnosima s inozemstvom (carine i necarinske barijere), tako i u domaćem poslovanju (subvencije, državni poticaji). Pridruživanje EU je dug put reformi, prilagodbe institucija, razvoj zakonodavstva, mjera, politika i instrumenata. Mnoge zemlje koje su prošle ovaj proces svjedoče da ovaj proces dotiče sve sfere društvenog života, čak i navike, običaje.

On s jedne strane donosi koristi, kako izravne (slobodan pristup tržištu EU, dalje povećanje konkurentnosti sektora, rast investicija, veću zaposlenost, pozitivni efekt na platnu bilancu itd), tako i neizravne (povećanje cjenovne stabilnosti zemlje usljed efikasnijeg korištenja resursa, korištenje ekonomije obima, transfer tehnologija, restrukturiranje i modernizacija poduzeća itd).

No proces može nositi i troškove prilagođavanja, posebno u kratkom roku (smanjeni prihodi od neizravnih poreza, pad zaposlenosti usljed zatvaranja nekonkurentnih poduzeća, negativan efekt na platnu bilancu usljed većeg uvoza konkurentnijih inozemnih proizvoda). No, u dugom roku ukupne koristi za BiH bi trebale prerasti izravne i neizravne troškove.

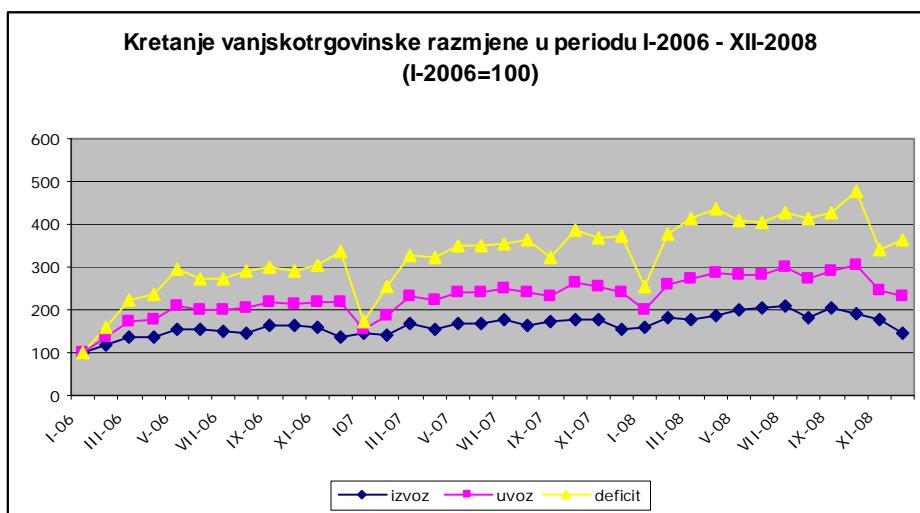
S druge strane, 2008.godina je obilježena izuzetno turbulentnim kretanjima, kako početak sa vrtoglavim rastom cijena na svjetskom tržištu (osobito nafte i naftnih derivata), tako i kraj godine sa poraznim brojkama za sve ekonomske velesile svijeta. Prešlo se sa 'rasta i pada' na 'rast i smak svijeta', kako je naglasio jedan od učesnika Svjetskog ekonomskog foruma u Davosu. Vlade država EU, kao i vlade neevropskih ekonomskih velesila planiraju načine kako da plasiraju pakete pomoći svojim bankama, ugroženim industrijama i sl.

Dakle, drugo polugodište 2008.godine u BiH nosilo je kako potpisivanje Privremenog Sporazuma i stabilizaciji i pridruživanju, tako i globalnu ekonomsku krizu, te pri daljoj analizi podataka treba uzeti u obzir da se neće moći pojedinačno izdvojiti uticaj SSP-a i uticaj krize, nego ćemo posmatrati sinergetski efekt oba procesa. Isto tako napominjemo da ćemo do realne slike robne razmjene naše zemlje sa inozemstvom doći tek upoređivanjem podataka o količinama u

referentnim godinama, jer upoređivanjem vrijednosti izraženih u KM i EUR nećemo dobiti stvarnu i pouzdanu sliku.

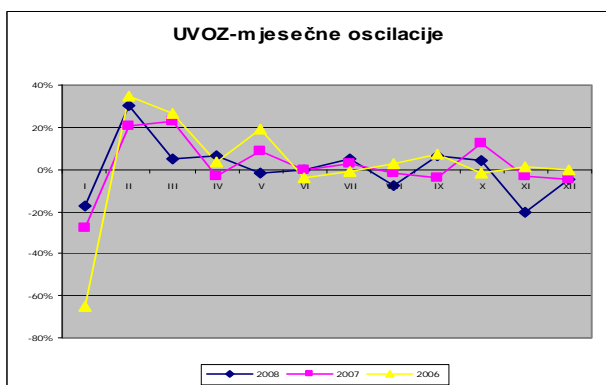
Glavna kretanja u robnoj razmjeni

Na grafu 1. siječanj 2006. godine predstavljen je kao baza i jednak je 100. Vanjskotrgovinska razmjena BiH sa inozemstvom u posljednje tri godine kretala se ujednačeno, bez velikih distorzija u kretanju. Žuta kriva pokazuje da se slika vanjskotrgovinskog deficita naglo poboljšava na početku svake godine, usljed sezonskih kretanja koje podrazumijevaju povećanje izvoza i smanjenje uvoza u siječnju. Na kraju 2008.godine krive imaju izraženiji pad nego na kraju prethodnih godina.

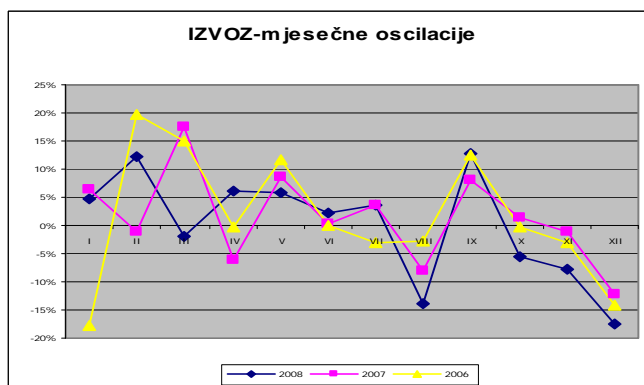

Grafikon 1

Graf 2. i graf 3. pokazuju mjesečne oscilacije u kretanju izvoza odnosno uvoza predstavljene kroz lančani indeks. Kretanje ima relativno isti šablon u sve tri godine, uz nešto oštriji pad i izvoza i uvoza u 2008.g.

Grafikon 2

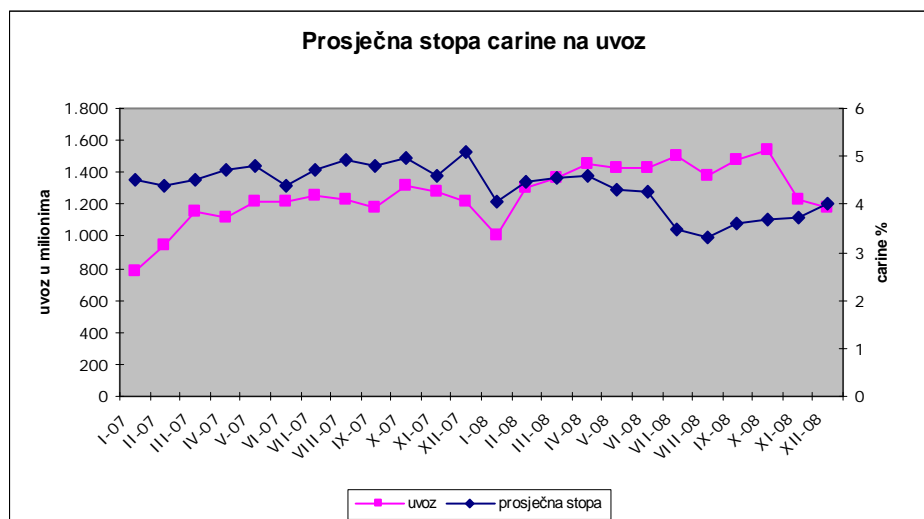
Grafikon 3

	2006	2007	2008	2007/2006	2008/2007	III KV 08/07	IV KV 08/07
izvoz	5.164	5.937	6.714	14,96%	13,09%	16,23%	2,58%
uvoz	11.389	13.899	16.287	22,04%	17,18%	19,50%	3,71%
deficit	-6.225	-7.962	-9.573	27,91%	20,22%	21,90%	4,47%
obim	16.554	19.836	23.001	19,83%	15,96%	18,52%	3,39%
pokrivenost	45,34	42,71	41,22	-5,80%	-3,49%	-2,73%	-1,10%

Tabela 1

U 2008.godini u odnosu na 2007.godinu izvoz je porastao za 13,09%, dok je uvoz rastao po stopi od 17,18%. Vanjskotrgovinski deficit bilježi rast od 20,22%, a ukupan obim se povećao za 15,96%. Pokrivenost uvoza izvozom opala je za 3,49% i sada iznosi 41,22%. Ako uporedimo ove stope rasta sa stopama rasta za 2007.g. primjećujemo da svi vanjskotrgovinski pokazatelji u 2008.g.bilježe usporeniji rast u odnosu na 2007.g.

Kod analize kvartala poseban naglasak stavili smo na III i IV kvartal ove godine u odnosu na isti period prošle godine, odnosno na prvih šest mjeseci primjene SSP-a.

Grafikon 4

Na grafikonu 4. prosječna stopa carina izračunata je kao odnos ukupno prikupljenih prihoda od carina i ukupnog uvoza. Vidimo da prosječna carinska stopa ima tendenciju pada, posebno u drugoj polovici 2008.g.

Struktura robne razmjene

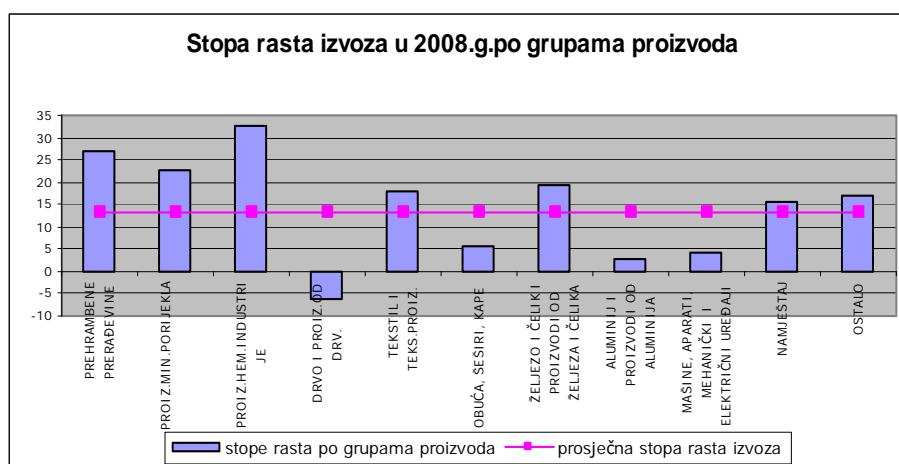
Izvoz

Tabela 2. pokazuje najznačajnije grupe proizvoda kod izvoza (preko 80% od ukupnog izvoza) i njihovo kretanje po kvartalima i polugodištima u 2008.g.

GRUPE PROIZVODA-IZVOZ	2007	2008	Udio 2008	2008/2007	I KV 08/07	II KV 08/07	III KV 08/07	IV KV 08/07	I PG 08/07	II PG 08/07
PREHR.PRERAD.	173.126	220.146	3,28	27,16	26,94	29,21	32,73	20,96	28,17	26,38
PROIZ.MIN.POR.	658.315	808.485	12,04	22,81	67,37	30,25	37,11	-12,86	45,41	9,29
PROIZ.KEM.IND.	324.130	429.684	6,40	32,57	30,91	56,71	43,04	8,99	42,94	23,91
PLASTIČNE MASE, GUMA I KAUKČUK	137.741	138.644	2,06	0,66	-10,15	-0,58	9,24	4,60	-5,13	7,09
DRVO I PR.OD DRVETA	527.376	495.034	7,37	-6,13	-10,26	-4,59	-5,84	-4,26	-7,13	-5,11
CELULOZA, PAPIR	113.769	144.015	2,14	26,59	26,41	27,77	36,85	15,45	27,13	26,09
TEKSTIL I TEKS.PROIZ.	281.257	332.035	4,95	18,05	24,28	36,46	12,45	3,21	29,93	7,97
OBUČA, ŠEŠIRI, KAPE	349.491	369.025	5,50	5,59	8,14	10,79	0,73	2,43	9,53	1,54
BAZNI METALI I PROIZ.BAZ.METALA	1.643.433	1.801.160	26,83	9,60	5,62	15,13	13,36	2,89	10,49	8,61
STROJEVI, APARATI, UREĐAJI	763.073	793.567	11,82	4,00	23,72	13,73	4,94	-22,67	18,30	-9,29
TRANS.SREDSTVA	109.054	208.763	3,11	91,43	32,19	77,21	49,34	188,57	56,45	119,52
RAZNI PROIZVODI	458.174	530.102	7,90	15,70	20,78	17,23	16,69	8,55	18,90	12,49
OSTALO	397.955	443.642	6,61	11,48	-7,30	24,64	17,56	11,63	7,82	14,70
UKUPNO	5.936.895	6.714.303	100	13,09	14,81	19,01	16,23	2,58	17,01	9,45

Tabela 2.

Proizvodi koji čine najveći udio u ukupnom izvozu ostvarili su izuzetno skroman rast u odnosu na isti period prehodne godine. Pa je tako izvoz proizvoda mineralnog porijekla (mineralna ulja, goriva, električna energija), koji čine 12,04% ukupnog izvoza, u drugom polugodištu rastao po stopi od 9,29%, dok je u posljednjem kvartalu čak ostvario negativan rast od 12,86%. Grupa proizvoda 'bazni metali i proizvodi od baznih metala' čine 26,83% od ukupnog izvoza BiH, a njihov rast u posljednjem kvartalu bio je samo 2,89%. Izvoz strojeva, aparata i uređaja u drugom polugodištu opao je za 9,29%. Velike stope rasta u prvom polugodištu 2008.u odnosu na isti period prethodne godine djelomice se mogu opravdati rastom cijena na svjetskom tržištu.

Grafikon 5

Grafikon 5. pokazuje koje su to grupe proizvoda koje ostvaruju iznadprosječni, a koje ispodprosječni rast. Vidimo da na godišnjem nivou rast veći od prosječnog bilježe: prehrambene preradevine (27,16%), proizvodi mineralnog porijekla (22,81%), proizvodi kemijske industrije (32,57%), tekstil i tekstilni proizvodi (18,05%), željezo i čelik u okviru grupe 'bazni proizvodi' (19,34%) i namještaj (15,35%) klasifikovan u grupu 'razni proizvodi' po Harmonizovanom sistemu kodova Svjetske trgovinske organizacije.

U okviru grupe 'bazni proizvodi' izuzetno je signifikantan znatno usporeniji rast aluminija od svega 2,72% na godišnjem nivou. No kako su cijene aluminija na svjetskom tržištu značajno opale, pretpostavljamo da toliki pad nije uvjetovan isključivo promjenama u količini koja se izvozi.

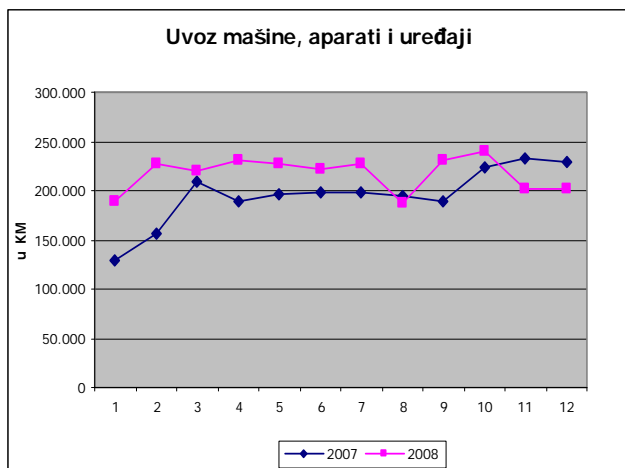
Treba izdvojiti i negativan rast izvoza unutar grupe 'drvo i proizvodi od drveta' od čak 6,13%. Ova grupa čini 7,37% ukupnog izvoza BiH.

Uvoz

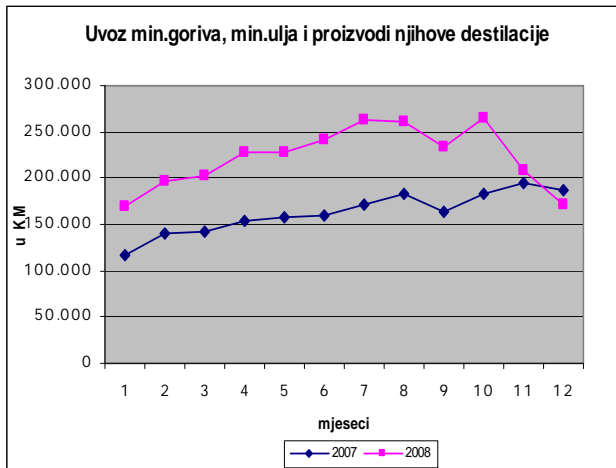
GRUPA PROIZVODA	2007	2008	Udio 2008	2008/2007	I KV 08/07	II KV 08/07	III KV 08/07	IV KV 08.jul	I PG 08/07	II PG 08/07
ŽIVOT. I PROIZ. ŽIV. PORIJEKLA	266.366	378.446	2,32	42,08	31,32	42,11	48,65	43,8	37,01	46,1
PROIZ. BILJ. PORIJEKLA	606.167	704.135	4,32	16,16	33,45	25,22	3,59	5,16	29,41	4,36
PREHR. PRERAĐEVINE	1.269.374	1.411.231	8,66	11,18	18,37	10,98	10,7	6,65	14,23	8,67
PROIZV. MIN. PORIJEKLA	2.072.575	2.836.910	17,42	36,88	42,03	46,39	44,54	17,66	44,42	30,8
PROIZVODI KEM. IND.	1.241.916	1.395.294	8,57	12,35	8,58	14,03	22,48	4,41	11,48	13,2
PLASTIČNE MASE, GUMA	682.888	777.715	4,78	13,89	20,9	15,65	17,55	2,97	17,89	10,57
TEKSTIL I TEKS. PROIZ.	681.342	737.284	4,53	8,21	15,69	8,37	8,73	2,06	11,48	5,28
BAZNI METALI I PROIZ. BAZ. MET.	1.694.572	1.974.282	12,12	16,51	27,54	19,93	17,95	1,28	23,3	9,93
STROJEVI, APARATI, UREĐAJI	2.345.826	2.607.031	16,01	11,13	28,77	16,29	11,37	-6,19	22,01	1,86
TRANSP. SREDSTVA	1.055.813	1.275.099	7,83	20,77	54,79	30,09	21,52	-10,02	40,34	5,03
OSTALO	1.982.431	2.189.619	13,44	10,45	19,41	10,42	11,33	3,06	14,33	7,14
UKUPNO	13.899.269	16.287.046	100	17,18	27,39	20,94	19,5	3,71	23,83	11,44

Na strani uvoza najznačajniji udio u ukupnoj vrijednosti zauzimaju proizvodi mineralnog porijekla sa 17,42%, odnosno mineralna ulja i goriva, bazni metali sa 12,12% i strojevi, aparati i uređaji 16,01%. Posljednji kvartal, baš kao i kod izvoza, ukazuje na stagnaciju i nudi stope rasta znatno drugačije od onih u prethodnoj godini.

Smanjeni ukupan obim vanjskotrgovinske razmjene ne iznenađuje, jer ako uzmemo u obzir da glavni vanjskotrgovinski partneri BiH (Austrija, Njemačka, Srbija, Hrvatska, Italija...) i sami bilježe stope negativnog rasta BDP-a i smanjenje stope rasta ukupno obima razmjene, postaje jasno da ni naša zemlja ne može ostati imuna na takva globalna kretanja.

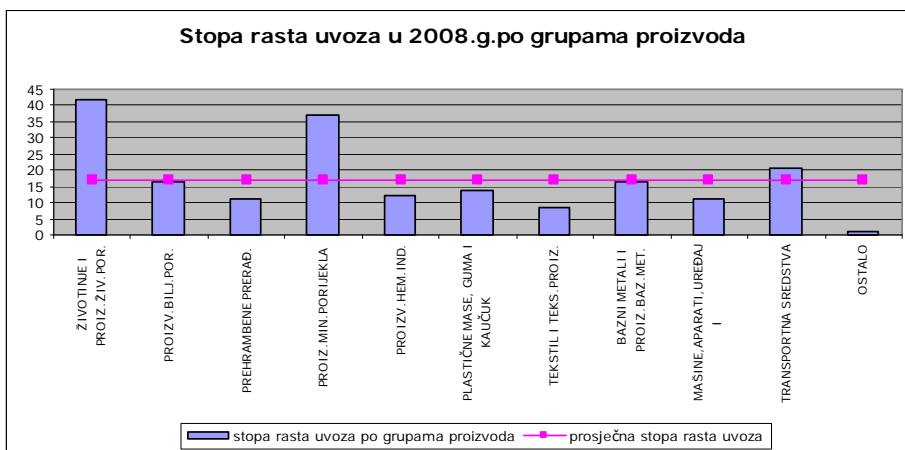

Grafikon 6

Grafikon 7

Podaci o uvozu grupe 'mineralna goriva, mineralna ulja' za 2008.g. pokazuju daleko viši nivo uvoza za prvo polugodište ove godine u odnosu na prethodnu godinu, što objašnjavamo rekordnim cijenama nafte početkom godine, dok je drugo polugodište obilježeno značajnim padom, također zbog rekordno niskih cijena nafte u zadnjih nekoliko godina.

Grafikon 8

Grafikon 8 nudi nam prosječnu stopu rasta uvoza i stope rasta uvoza po pojedinim grupama proizvoda.

Umjesto zaključka

2008.godina ili godina pogrešnih procjena na tržištu roba kako je nazivaju analitičari, donijela je sve samo ne stabilnost i rast svjetskim cijenama najvažnijih sirovina i energenata. Iako se ljetos hladno predviđala cijena i od 200 dolara po barelu nafte, globalno gospodarsko usporavanje i kriza financijskog sektora utjecali su na pad cijene krajem 2008. To se svakako odrazilo i na naše vrlo otvoreno gospodarstvo (uvoz i izvoz čine preko 90% BDP-a)

Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju u kratkom roku donosi neke negativne trgovinske efekte zbog pada uvoznih cijena, porast uvoza, ali i porast izvoza, pojačanu konkurenciju, ali i pozitivne efekte kao što su pristup drugim tržištima, izgradnja institucionalnih veza s EU, reforme, povećana strana ulaganja i investicije.

Podaci za BiH za 2008.g. su sljedeći:

- Porast izvoza za 13,09% za cijelu godinu i rast od samo 2,58% za posljednji kvartala (isti podatak za 2007.g. je 11,31%)
- Porast uvoza za 17,18% za 2008.g. što je znatno manje od prošlogodišnjeg rasta od 22%, te rast za posljednji kvartal od samo 3,71%
- Rast deficita za 20,22% i rast cjelokupnog obima robne razmjene od 15,96%
- Pokrivenost uvoza izvozom od 41,22%

Konsolidirana izvješća

(pripremila: Mirela Kadić, pomoćnik za istraživački rad)

Tabela 1. (Konsolidirana izvješća: BiH: država, entiteti, Brčko Distrikt, županije)

1. Konsolidirano izvješće uključuje:
  - prihode i rashode proračuna BiH
  - prihode i rashode proračuna Brčko Distrikta
  - prihode i rashode proračuna RS
  - prihode i rashode proračuna FBiH
  - prihode i rashode proračuna županija
2. U izvješće je uključena amortizacija vanjskog duga

Tabela 2. FBiH: Proračun FBiH, županije, općine

1. Konsolidirano izvješće uključuje:
  - prihode i rashode proračuna FBiH
  - prihode i rashode proračuna županija FBiH
  - prihode i rashode proračuna općina FBiH
2. U Izvješće je uključena amortizacija vanjskog duga
3. Procijenjeni su podaci za sljedeće općine: Ravno, Grahovo, Drvar, Glamoč i Kupres

Tabele 3.1-3.2. (Konsolidirana izvješća: kantoni)

1. Konsolidirano izvješće uključuje:
  - prihode i rashode proračuna županija
  - prihode i rashode pripadajućih općina

BiH: država, entiteti, Brčko distrikt I-XI, 2008. g.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	Ukupno
1 Prihodi (11+12+13+14)	423.911.258	419.830.532	483.068.613	556.006.439	468.523.715	497.069.484	532.898.590	514.059.080	521.029.842	522.092.096	434.269.116	5.372.758.767
11 Prihodi od poreza	365.884.873	361.235.083	419.722.044	440.198.400	417.019.360	418.060.758	444.367.373	433.309.303	460.788.268	449.509.682	387.679.846	4.597.774.989
Porezi na dobit pojedinaca i preduzeća	18.111.809	24.534.333	35.964.793	33.784.658	17.149.409	15.838.074	17.308.939	12.559.922	15.234.533	16.222.075	12.981.571	219.690.116
Porezi na plaće i radnu snagu	20.074.584	28.816.874	25.692.452	32.049.227	27.338.511	29.409.851	30.867.976	27.982.487	30.074.404	29.885.300	26.939.131	309.130.799
Porez na imovinu	2.214.127	2.371.659	1.696.239	1.745.895	1.540.358	1.592.552	1.873.806	1.505.809	1.649.514	1.550.199	1.297.008	19.037.165
Prihodi od neizravnih poreza*	324.480.548	303.963.832	351.223.953	371.079.375	367.318.003	367.878.130	392.409.405	387.890.170	409.485.394	399.205.406	344.838.111	4.019.772.329
Ostali porezi	1.003.805	1.548.385	5.144.607	1.539.245	3.673.078	3.342.150	1.907.246	3.370.915	4.344.423	2.646.702	1.624.024	30.144.580
12 Neporezni prihodi	56.389.323	56.149.652	61.220.330	54.319.749	41.940.535	76.245.023	85.029.119	74.385.293	54.813.444	66.967.815	44.004.837	671.465.120
13 Tekuće potpore (Grantovi)	1.517.035	2.389.365	2.060.368	61.486.462	9.504.312	2.549.536	3.487.865	6.364.484	5.275.830	5.572.938	2.583.100	102.791.295
14 Ostali prihodi	120.027	56.432	65.872	1.828	59.509	214.167	14.233	0	152.300	41.662	1.334	727.363
2 Rashodi (21+22+23)	316.074.784	365.852.430	372.739.333	464.218.454	436.853.931	518.070.659	499.908.497	458.602.586	497.990.409	492.717.858	492.501.933	4.915.530.874
21 Tekući izdaci	315.668.774	363.353.017	369.619.421	455.405.173	433.557.654	515.656.325	494.580.429	455.787.647	499.960.691	484.240.206	488.265.826	4.876.095.165
Plaće i naknade	173.384.264	176.831.289	177.108.249	192.306.714	189.580.814	218.525.693	195.872.357	192.200.220	205.231.912	206.188.118	202.266.600	2.129.496.230
od čega: Bruto plaće	148.024.166	150.109.364	150.336.024	160.421.313	158.839.536	175.291.435	151.059.750	165.028.482	171.341.400	172.542.421	175.145.452	1.778.139.343
od čega: Naknade	25.360.098	26.721.925	26.772.225	31.885.401	30.741.278	43.234.257	44.812.607	27.171.739	33.890.512	33.645.697	27.121.148	351.356.887
Doprinosi poslodavca i ostali doprinosi	8.231.021	8.469.281	8.339.164	9.448.301	9.398.233	11.378.568	7.655.969	9.398.724	9.836.974	9.896.750	9.636.715	101.689.698
Izdaci za materijal i usluge	26.336.520	35.359.678	44.612.437	43.158.361	39.537.837	43.944.017	43.009.376	42.172.832	54.730.886	52.609.600	55.425.087	480.896.632
Grantovi	103.187.783	128.805.949	133.192.342	204.691.714	178.717.121	221.866.834	247.124.230	198.456.139	223.755.967	208.380.939	202.810.099	2.050.989.117
Izdaci za kamate i ostale naknade	4.529.186	13.886.820	6.367.230	5.800.083	16.323.649	19.941.213	918.497	13.559.732	6.404.952	7.164.799	18.127.326	113.023.488
22 Ostali rashodi	2.064.457	2.196.423	2.900.735	4.780.059	4.064.912	3.160.173	4.460.097	2.856.302	4.168.081	4.215.442	3.375.356	38.242.035
23 Neto pozajmljivanje*	-1.658.447	302.990	219.176	4.033.222	-768.636	-745.838	867.972	-41.363	-6.138.362	4.262.209	860.751	1.193.674
3 Neto nabavka nefinansijskih sredstava	9.660.446	7.610.028	10.375.184	20.352.056	18.223.714	31.868.537	30.889.037	27.919.387	26.031.445	38.333.153	20.707.795	241.970.782
4 Vladin suficit/deficit (1-2-3)	98.176.028	46.368.074	99.954.096	71.435.929	13.446.071	-52.869.712	2.101.055	27.537.107	-2.992.012	-8.958.914	-78.940.612	215.257.110
5 Neto finansiranje**	-11.358.160	-13.075.109	-12.188.258	-8.667.075	-5.715.626	-8.410.429	-2.471.593	-35.081.172	-8.689.676	-9.947.292	-7.052.766	-122.657.156

Tabela 1.

FBiH: Proračun FBiH, županije, općine, I-IX, 2008. g.

		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	Ukupno
1	Prihodi (11+12+13+14)	309.298.206	288.096.480	309.335.582	323.782.445	313.204.456	342.836.359	358.445.259	350.387.336	352.409.821	2.947.795.944
11	Prihodi od poreza	250.362.858	237.909.891	259.606.721	276.911.154	268.496.151	273.288.492	280.261.995	270.737.945	300.979.828	2.418.555.035
	Porezi na dobit pojedinaca i preduzeća	16.338.254	18.139.988	14.653.792	8.706.245	7.413.778	7.912.993	9.331.173	6.449.509	8.703.430	97.649.163
	Porezi na plaće i radnu snagu	16.738.327	23.681.666	19.013.423	25.069.109	21.308.076	21.746.148	23.647.048	21.396.168	23.375.853	195.975.818
	Porez na imovinu	8.024.065	8.629.988	7.789.011	8.162.345	7.539.377	9.567.191	7.891.126	6.228.366	7.633.982	71.465.452
	Prihodi od neizravnih poreza*	207.945.672	185.724.190	213.003.275	233.190.139	230.761.149	232.369.460	237.436.182	235.020.725	259.201.526	2.034.652.318
	Ostali porezi	1.316.540	1.734.059	5.147.221	1.783.316	1.473.770	1.692.700	1.956.465	1.643.176	2.065.037	18.812.284
12	Neporezni prihodi	57.679.252	47.525.237	47.890.893	45.294.543	40.321.241	65.535.185	73.450.504	74.401.510	47.650.814	499.749.180
13	Tekuće potpore (Grantovi)	868.908	1.641.623	1.314.674	1.115.362	4.178.127	2.740.251	3.795.219	4.694.348	3.217.179	23.565.692
14	Ostali prihodi	387.188	1.019.729	523.294	461.385	208.938	1.272.431	937.541	553.533	561.999	5.926.037
2	Rashodi (21+22+23)	206.180.720	245.838.545	256.558.258	305.823.871	315.812.395	369.043.147	318.456.603	309.921.443	347.289.832	2.674.924.813
21	Tekući izdaci	204.013.971	242.594.749	251.454.711	303.086.725	312.339.827	362.045.030	315.707.321	306.206.468	345.881.566	2.643.330.369
	Plaće i naknade	93.629.625	98.906.819	99.386.437	109.354.821	109.513.743	139.104.816	96.985.613	106.912.942	115.802.591	969.597.406
	od čega: Bruto plaće	75.853.051	78.779.032	78.998.847	85.817.107	86.000.675	102.866.836	71.826.373	86.092.228	90.771.348	757.005.497
	od čega: Naknade	17.776.573	20.127.788	20.387.590	23.537.714	23.513.068	36.237.979	25.159.239	20.820.714	25.031.242	212.591.908
	Doprinosi poslodavca i ostali doprinosi	9.110.830	9.425.612	9.391.482	10.393.361	10.339.192	12.439.384	8.557.854	10.329.291	10.932.645	90.919.651
	Izdaci za materijal i usluge	23.197.091	27.867.636	30.725.262	31.794.928	27.677.762	32.259.600	26.611.336	26.365.281	37.889.810	264.388.707
	Grantovi	73.781.685	102.354.712	107.830.020	147.363.601	158.321.824	166.199.786	182.939.148	156.586.628	177.030.334	1.272.407.737
	Izdaci za kamate i ostale naknade	4.294.739	4.039.971	4.121.511	4.180.015	6.487.306	12.041.444	613.369	6.012.326	4.226.187	46.016.869
22	Ostali rashodi	2.489.027	2.941.234	4.811.156	3.100.625	3.508.066	4.771.772	3.088.625	3.602.709	7.361.467	35.674.680
23	Neto pozajmljivanje*	-322.278	302.562	292.390	-363.480	-35.498	2.226.345	-339.343	112.266	-5.953.201	-4.080.237
3	Neto nabavka nefinansijskih sredstava	8.090.407	11.621.634	14.305.287	16.091.318	21.727.741	28.992.193	31.904.429	28.231.419	27.686.359	188.650.788
4	Vladin suficit/deficit (1-2-3)	95.027.079	30.636.301	38.472.037	1.867.257	-24.335.680	-55.198.981	8.084.227	12.234.475	-22.566.371	84.220.343
5	Neto finansiranje**	-12.734.125	-11.882.934	-12.580.827	-9.435.967	-5.564.123	-7.749.468	1.181.074	-12.536.123	-7.565.740	-78.868.233

Tabela 2.

Zeničko-dobojska županija, I-IX 2008.g.

		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	I-IX 2008	I-IX 2007
1	Prihodi (11+12+13+14)	26.143.515	22.896.092	29.219.389	29.209.470	26.792.618	30.644.658	30.790.005	26.265.732	35.244.602	257.206.080	233.049.676
11	Prihodi od poreza	21.512.382	18.897.029	22.728.500	24.118.134	22.573.410	25.318.919	25.110.174	22.298.659	25.641.198	208.198.407	190.057.722
	Porezi na dobit pojedinaca i preduzeća	871.479	1.016.850	681.301	577.984	492.492	585.598	499.535	372.975	512.503	5.610.718	5.832.340
	Porezi na plaće i radnu snagu	2.256.458	2.563.199	2.683.028	3.259.430	2.779.649	2.648.753	3.165.375	2.849.331	3.118.064	25.323.287	21.232.922
	Porez na imovinu	753.467	719.532	689.325	1.069.152	1.084.739	2.757.429	1.032.028	948.905	889.340	9.943.917	6.970.783
	Domaći porezi na dobra i usluge (po propisima do 31,12,2005)	842.581	847.925	621.749	625.898	216.675	393.316	294.115	127.023	183.098	4.152.381	7.070.826
	Prihodi od indirektnih poreza	16.672.915	13.659.335	17.960.931	18.485.182	17.904.729	18.828.994	20.011.417	17.909.414	20.836.745	162.269.662	147.978.243
	Ostali porezi	115.482	90.189	92.166	100.489	95.127	104.829	107.703	91.011	101.449	898.443	972.608
12	Neporezni prihodi	3.424.454	3.753.128	5.920.906	4.719.035	3.760.620	4.478.686	4.778.655	3.852.117	6.565.743	41.253.344	41.265.932
13	Grantovi	1.084.642	207.892	569.983	372.301	458.587	840.332	901.176	114.956	3.037.661	7.587.529	1.606.141
14	Ostali prihodi	122.037	38.043	0	0	0	6.720	0	0	0	166.800	119.881
2	Rashodi (21+22)	19.731.941	24.164.071	26.052.657	24.949.402	27.601.885	27.842.348	24.805.557	23.563.431	32.066.732	230.778.025	177.657.041
21	Tekući izdaci	19.731.941	24.164.071	26.052.657	24.949.402	27.596.185	27.842.348	24.805.557	23.565.931	32.069.232	230.777.325	177.657.041
	Plaće i naknade	11.219.867	13.009.127	12.888.084	12.909.086	15.097.160	13.166.991	11.307.605	11.866.448	13.328.520	114.792.888	95.895.862
	od čega: Bruto plaće	9.352.033	10.314.319	10.297.254	10.357.883	10.424.438	10.553.932	9.682.603	9.922.079	10.710.168	91.614.708	78.768.401
	od čega: Naknade	1.867.834	2.694.809	2.590.829	2.551.203	4.672.723	2.613.060	1.625.001	1.944.369	2.618.351	23.178.180	17.127.461
	Doprinosi poslodavca i ostali doprinosi	1.122.497	1.226.058	1.222.158	1.223.114	1.241.802	1.244.578	1.143.767	1.172.912	1.261.778	10.858.665	9.318.721
	Izdaci za materijal i usluge	3.907.037	4.390.395	4.508.860	4.269.053	3.388.543	4.902.537	3.582.963	3.264.724	4.227.129	36.441.240	30.164.524
	Grantovi	3.363.862	5.336.356	7.106.332	6.290.183	7.682.633	8.176.554	8.556.369	7.077.689	12.997.264	66.587.242	39.744.368
	Izdaci za kamate i ostale naknade	88.574	3.533	13.171	6.634	61	63.128	12.349	6.265	1.108	194.822	232.202
	Doznake nižim potrošackim jedinicama	30.106	198.602	314.054	251.331	185.986	288.560	202.504	177.892	253.434	1.902.468	2.301.364
22	Neto pozajmljivanje*	0	0	0	0	5.700	0	0	-2.500	-2.500	700	
3	Neto nabavka nefinansijskih sredstava	1.014.328	1.312.966	2.753.200	2.734.031	2.685.827	2.452.953	3.226.014	5.120.543	5.756.622	27.056.484	16.030.558
4	Vladin suficit/deficit (1-2-3)	5.397.246	-2.580.946	413.532	1.526.037	-3.495.094	349.357	2.758.434	-2.418.243	-2.578.752	-628.429	39.362.078
5	Neto finansiranje**	-154.055	-2.500	-27.496	-14.998	-2.500	-127.547	-24.699	-24.996	-175.104	-553.893	125.761

Tabela 3.1.

Tuzlanska županija, I-IX 2008.g.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	I-IX 2008	I-IX 2007
1 Prihodi (11+12+13+14)	43.927.475	29.792.534	36.820.720	38.573.492	35.550.234	40.788.529	39.832.389	37.354.699	40.327.701	342.967.774	308.134.517
11 Prihodi od poreza	27.005.567	24.592.086	30.825.831	31.096.965	30.032.123	32.323.234	33.752.316	30.218.514	33.053.478	272.900.114	255.046.822
Porezi na dobit pojedinaca i preduzeća	831.765	1.202.807	1.335.572	942.251	998.718	2.000.335	926.263	864.573	1.353.726	10.456.011	7.067.156
Porezi na plaće i radnu snagu	2.856.967	3.907.471	3.689.463	4.257.422	3.397.519	3.735.936	4.259.506	4.336.735	4.046.512	34.487.530	27.360.849
Porez na imovinu	920.287	961.563	1.215.671	1.273.355	1.724.567	1.248.088	963.731	909.050	988.652	10.204.964	8.938.058
Domaći porezi na dobra i usluge (po propisima do 31,12,2005)	441.613	563.108	1.021.886	404.296	400.934	625.518	1.398.401	596.847	234.486	5.687.089	8.894.799
Prihodi od indirektnih poreza	21.906.155	17.899.182	23.491.984	24.153.032	23.414.326	24.598.552	26.121.373	23.434.180	26.359.707	211.378.491	202.333.872
Ostali porezi	48.780	57.955	71.256	66.609	96.059	114.805	83.043	77.128	70.395	686.029	452.088
12 Neporezni prihodi	16.540.886	4.967.154	5.449.731	6.617.673	5.132.191	7.365.903	5.038.058	4.955.056	4.988.937	61.055.589	46.929.888
13 Grantovi	340.784	190.812	512.199	856.055	342.540	1.036.891	1.024.569	2.168.060	2.284.067	8.755.976	5.983.463
14 Ostali prihodi	40.239	42.481	32.959	2.800	43.380	62.501	17.446	13.070	1.218	256.095	174.344
2 Rashodi (21+22)	24.056.316	28.558.593	33.017.012	37.003.737	33.404.495	37.152.980	45.499.643	35.671.828	42.081.690	316.446.293	249.536.679
21 Tekući izdaci	24.097.190	28.585.546	33.057.812	37.040.673	33.426.855	36.786.762	45.411.355	35.708.539	42.145.459	316.260.191	249.438.384
Plaće i naknade	17.094.970	17.629.428	18.092.012	18.250.869	17.967.008	17.706.021	21.467.697	16.683.322	19.148.571	164.039.899	141.572.273
od čega: Bruto plaće	14.247.866	14.654.264	14.725.286	14.692.836	14.780.544	14.513.483	14.990.329	14.470.303	15.393.587	132.468.498	114.504.863
od čega: Naknade	2.847.104	2.975.165	3.366.726	3.558.033	3.186.463	3.192.538	6.477.368	2.213.020	3.754.985	31.571.401	27.067.410
Doprinosi poslodavca i ostali doprinosi	1.697.269	1.740.387	1.803.805	1.690.720	1.753.061	1.733.684	1.781.503	1.739.374	1.838.375	15.778.178	13.638.593
Izdaci za materijal i usluge	4.069.730	4.099.370	5.211.482	6.452.175	4.859.582	6.503.046	5.241.916	4.608.741	7.200.422	48.246.464	37.793.101
Grantovi	959.405	4.880.840	7.666.492	10.075.226	8.437.562	10.536.142	16.517.484	12.324.490	13.668.350	85.065.992	53.091.917
Izdaci za kamate i ostale naknade	14.086	11.278	10.220	324.171	71.444	48.327	11.597	9.991	9.612	510.726	252.927
Doznake nižim potrošačkim jedinicama	261.731	224.241	273.799	247.512	338.199	259.543	391.157	342.621	280.129	2.618.933	3.089.573
22 Neto pozajmljivanje*	-40.874	-26.953	-40.799	-36.936	-22.361	366.218	88.288	-36.712	-63.769	186.102	98.295
3 Neto nabavka nefinansijskih sredstava	1.029.456	1.257.151	1.465.200	1.480.931	2.986.176	3.345.210	3.237.458	5.560.632	4.559.373	24.921.586	15.557.210
4 Vladin suficit/deficit (1-2-3)	18.841.704	-23.210	2.338.508	88.825	-840.438	290.339	-8.904.711	-3.877.760	-6.313.362	1.599.895	43.040.628
5 Neto finansiranje**	-207.382	-48.655	-44.641	-193.966	-100.868	-170.043	-122.922	-90.160	-81.557	-1.060.192	165.872

Tabela 3.2.